

Jeg henviser til regjeringens lovforslag om forbud mot konverteringsterapi og forbud mot å markedsføre konverteringsterapi.

Jeg mener at lovforslagene bør avvises og at det finnes flere sterke grunner for dette. Jeg vil gå inn på noen av disse grunnene videre.

Først vil jeg poengtere at mennesket har et ukrenkelig menneskeverd som er viktig å ivareta, dette inkluderer ikke minst også LHBT+ personer. Det er derfor grunnleggende viktig å møte LHBT+ personer med respekt, inkludert respekt for personens autonomi. Jeg stiller meg også kritisk til forsøk på å behandle mennesker til å skifte seksuell legning.

Men jeg mener at det fremlagte lovforslaget av mange grunner er sterkt problematisk.

Forslaget innebærer uakseptable innskrenkninger i grunnleggende menneskerettigheter som Norge har forpliktet seg på gjennom bl.a. konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

For det første handler det om innskrenking i religionsfrihet og ytringsfrihet. Det hadde vært en ting om forbudet handlet om fremst en klinisk behandling av helsepersonell, da ville ikke nødvendigvis religionsfriheten vært rammet på en uforholdsmessig måte. Men i notatet gjøre det også klart at både samtaler/veiledning og forbønn kan bli rammet av forbudet (s. 98-99). Det vil være en stor innskrenkning i religionsfriheten. Det står t.o.m. at intensjonen er å ramme også religiøse praksiser: «Etter departementets syn ville en avgrensning mot religiøse praksiser unntatt en del av de handlinger det er indikasjoner på at forekommer i Norge, og som forbudet har til hensikt å straffesanksjonere.» (s. 99). Dette er svært problematisk ut fra et religionsfrihetsperspektiv. I høringsnotatet nevner departementet eksemplet at religionsfriheten omfatter retten for å motta helsehjelp der det er religiøst motivert (som f.eks. blodtransfusjon for Jehovas vitner). Med dette som bakgrunn virker det urimelig at flere av de religiøse praksisene som er nevnt i notatet, inkludert f.eks. visse typer samtaler og bønner, kan forbys uten at det også innebærer en uforholdsmessig inngripen i religionsfriheten. Å innføre lover som skal regulerer hva og hvilke samtaler man kan ha og hvordan bønner kan være, er svært problematisk i et liberalt samfunn.

Det er bra at departementet presiserer at «Forbudet griper ikke inn i adgangen til å formidle personlig religiøs overbevisning om at spesielle seksuelle orienteringer eller kjønnsidentiteter er syndige eller feil.» (s.48) Samtidig så må det pga. religionsfriheten også være lov å gi veiledning og hjelp i forhold til hvordan mennesker også skal leve etter denne overbevisningen.

Det er også bra at høringsnotatet inneholder følgende presisering: «Departementet vil understreke at straffebudet ikke er ment å ramme samtaler med en person om vanskeligheter med seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Det er et viktig hensyn at straffebudet ikke skal føre til at psykologer, psykiatere, familieterapeuter, prester, forbedere mv. unngår å innlate seg på samtaler med personer

som opplever å ha problemer med sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet.» (s. 99) Samtidig så fremstår dette i en spenning med beskrivelser som stått tidligere som f.eks. «Departementet vil likevel ikke utelukke at slike samtaler og veiledning kan regnes som en metode dersom de inngår i et systematisk forsøk på å intervenere i den andres seksuelle orientering eller kjønnsidentitet. For eksempel vil dette kunne være tilfelle der en person møter til et samtaleprogram der agendaen er endring av seksuell orientering og der forkynnelse av religionens syn er en vesentlig del programmet.» (s. 98) Dette skaper både en usikkerhet om hvor grensen går og betyr religiøse veiledningssamtaler allikevel kan bli rammet. Det kan skape utfordringer for LHBT+ personer som vil finne samtalepartnere i forhold til tro og seksualitet. Særlig problematisk synes jeg er notatets ord om at en religiøs leder som oppfordrer til «å leve seksuelt avholdende» kan bli rammet. (s. 102). Dette tradisjonell kristen veiledning som bør være beskyttet av religionsfrihet.

Videre innebærer forslaget også en innskrenking i LHBT+ personer sin autonomi og rett til privatliv. Dette innrømmes også i høringsnotatet: «For de personer som har et helt reelt ønske om å motta konverteringsterapi, vil et forbud utgjøre et inngrep i deres rett til privatliv, herunder retten til selvbestemmelse og retten til tanke- og religionsfrihet etter EMK artikkel 8 og 9.» (s. 39). Dette gjelder også barn og ungdommer: «For barn og ungdom som klart og tydelig ønsker å motta konverteringsterapi, vil forbudet også utgjøre et inngrep i deres rett til selvbestemmelse, seksualitet, kjønnsidentitet og så videre.» (s. 42).

Departementet argumenterer allikevel for et forbud med bakgrunn i skadevirkningen som de anser konverteringsterapi kan ha for enkeltpersoner, selv når mottakeren ønsker å motta den, og med tanke på de kollektive hensynene. Disse argumentene fremstår som ekstremt svake i forhold til de inngrepene som loven innebære i forhold til autonomi og retten til privatliv. Caset som brukes som argumentasjon for at loven kan rettferdiggjøres til tross for innskrenkningene den har i forhold til menneskerettigheter er et forbud mot assistert selvmord. Det må sies å være en ekstremt stor forskjell mellom en handling som tar liv og f.eks. samtaler eller forbønn. Dermed er det ut fra mitt skjønn urimelig å bruke «Pretty mot Storbritannia» som argument for loven. Det er også mange ting i dagens samfunn som vi har langt mye mer dokumentasjon på er skadelige for mennesker, som f.eks. røyking, alkohol, proff-boksing, gambling osv. og som er fullt lovlig. I tillegg er mange av disse tingene som har langt mye mer skadelig effekt i samfunnet enn det som benevnes som konverteringsterapi. Dermed kan ikke inngrepet som forslaget innebærer i privatliv, autonomi og andre rettigheter ikke sies å være forholdsmessig. Alt som man ikke liker, eller alt som man mener er skadelig bør ikke forbys i et liberalt samfunn. Det vil isteden skape et autoritært samfunn som ikke gir den frihet som kreves for god livsutfoldelse. Forbudets omfang og strafferammen fremstår ikke som forholdsmessig.

Det som kommer til uttrykk gjennom forslaget til lov er også at man mener at LHBT+ personer ikke er kapable å ta avgjørelse for sitt eget liv og at staten må gå inn og beskytte dem mot seg selv. Dette er en ekstrem form for overformynderi, særlig med tanke på hva det er som kan rammes av forbudet slik det er formulert: som f.eks. hva man snakker om i samtaler og hva en person ber for en annen person om. Det tas ikke hensyn til at LHBT+ personer er en svært sammensatt gruppe. F.eks. ser vi i den offentlige debatten at synet på kjønn kan være svært forskjellig i denne gruppen. Religiøse LHBT+ personer kan ha et stort mangfold av meninger og syn, også i forhold til seksualitet og kjønn og hva som er rett og galt på dette område. Den forslåtte loven tar ikke hensyn autonomien til LHBT+ personer som ikke deler storsamfunnets syn på seksualitet og kjønn. For denne gruppen kan loven

gjøre livet vanskeligere istedenfor lettere. Menneskerettighetene er til for å ivareta og verne individet, også mot et politisk flertall. I lovforslaget har departementet valgt å bortse fra dette. Isteden er det LHBT+ personer som deler storsamfunnets oppfatning av seksualitet og kjønn som det ensidig tas hensyn til, på bekostning av minoriteten av LHBT+ personer som har andre oppfatninger og ønsker.

En stor utfordring med både bakgrunns materialet som høringsnotatet bygger på og utformingen av loven er hva ordet «konverteringsterapi» betyr. Begrepet har blitt brukt om alt fra behandlinger med elektrisk sjokk til vennskapelige samtaler om seksualitet. Noe av det er det godt grunnlag å forby (om er allerede forbudt gjennom andre lover), mens andre fenomener er desto mer problematisk med tanke på menneskerettigheter nevnt tidligere. Det er sannsynlig det er store forskjeller i hvilke konsekvenser ulike fenomener som blir betegnet som konverteringsterapi faktisk har på individet. I tillegg vil også konteksten som ulike fenomen skjer i, være avgjørende og i hvilken utstrekning dette har vært frivillig. Gjennom å ikke skjelne mellom ulike fenomener og hvordan disse fenomenene blir utført, er det veldig svakt grunnlag å innføre en lov mot konverteringsterapi som har den utforming og definisjon av konverteringsterapi som er forslått. Det er langt fra sikkert at alle fenomener som kan rammes av den forslåtte loven har de konsekvenser som høringsnotatet taler om. Det er også vel kjent at mange av de konsekvensene som høringsnotatet mener konverteringsterapi kan lede til, som lav selvfølelse, angst, depresjon, selvmordstanker og -forsøk blant lhbt-personer, er ting som det er vel kjent er vanligere hos LHBT+ personer enn befolkningen i øvrig. Derfor er det et stort spørsmål om hvorvidt, og i så fall i hvilken grad og under hvilke omstendigheter, disse tingene er en konsekvens av konverteringsterapi eller av andre faktorer.

Begrunnelsen for et behov for en lov som forbyr konverteringsterapi er etter mitt skjønn heller ikke godt nok begrunnet. Høringsnotat innrømmer at det er brist på forskning på dette området i en norsk kontekst: «Det finnes lite forskningsbasert kunnskap om omfanget av konverteringsterapi i Norge.» Det er stor grunn til å tro at det er store forskjeller på situasjonen i USA og Norge. F.eks. har det i USA inntil flere religiøse miljøer vært et mye sterkere fokus på at homofile bør skifte den seksuelle orienteringen enn det som vi sett i Norge. Høringsnotatet innrømmer også at det er en forskjell mellom f.eks. USA og Norge: «Basert på Bufdirs kartlegging av 13 aktørers kjennskap til konverteringsterapi i Norge, er det grunn til å anta at praksisen ikke foregår på samme måte i Norge som forskningen fra USA, Storbritannia og Canada beskriver.» (s. 14). Vi bør derfor være meget forsiktige med å overføre situasjonsbeskrivelsen i USA på Norge og å ha den som utgangspunkt for lovgivning i Norge.

Med tanke på bristen av relevant forskningsbasert kunnskap på dette område, er det spesielt merkelig å innføre denne loven med tanke på dess sterke innskrenking i forhold til menneskerettigheter og den personlige friheten.

Jeg stiller meg også sterk spørrende til hvorvidt et slikt forbud i det hele tatt vil forbedre situasjonen til LHBT+ personer i Norge. Mange av de fenomener som er nevnt i kapittel 3.4 om levekår og livskvalitet, er ting som allerede er forbudt i Norge, og derfor er det viktig å spørre seg hvilken effekt et slikt inngripende lovforslag vil ha.

Jeg vil derfor oppfordre til at disse lovforslagene avvises.